

Commemoracions oblidades

D'entre les moltíssimes valoracions que podem fer de la celebració de la Capitalitat de la Cultura Catalana 2018, una d'elles és la de l'oblit, força difícil de comprendre, d'importantes commemoracions com ho han estat oficialment aquest 2018 els 150 anys del naixement de Pompeu Fabra (1868-1948) i els centenaris dels naixements de Manuel de Pedrolo (1918-1990), Maria Aurèlia Capmany (1918-1991) i Raimon Panikkar (1918-2010). I, certament, ha estat una llàstima perquè, justament, en el moment que vivim un dels períodes més foscos i incerts de la història de Catalunya, més que mai ens calen fars i referències absoluts, com els noms esmentats, que il·luminin aquest moment obscur. I penso que dins el programa de la capitalitat haurien d'haver brillat força més. Bé és cert que encara desconec el programa del festival literari Tocats de Lletres, però ara per ara... Tanmateix, potser, el que passa és que, com deia el malaguanyat Ernest Lluch i Martín, som un país molt nacionalista, però molt poc donat al patriotisme i, d'aquí, que no tinguem gaire en consideració el nostre patrimoni cultural. Però, possiblement també estiguem vivint, potser ni tan sols sense saber-ho, una dilapidació general dels fonaments i la coneixença de la funció i la missió públiques de la cultura. Un exemple més, per tant, de l'esquinçament de la tradició i filiació d'allò que coneixíem com a humanisme tradicional i, el més preocupant, l'haver-nos assentat en un relativisme cultural que, com bé ha exposat el crític literari Terry Eagleton, acostuma a anar acompanyat del prejudici que tot el món és cultural i, per tant, es nega que hi hagi veritats o valors universals.

Però sembla que al damunt de tot s'hi hagi sumat la corroboració d'alguns dels apocalíptics diagnòstics del filòsof sudcoreà Byung Chul-Han. Per a l'autor de la "Psicopolítica", el desenvolupament de les nostres vides roman de ple dins d'una dictadura invisible marcada pels patrons mentals del neoliberalisme (el que ell anomena "dictadura del mercat") en comprovar com Karl Marx va errar en el diagnòstic que el capitalisme es transformaria en comunisme. Doncs no, dient-ho amb les paraules del sudcoreà: «El capitalisme industrial muta en neoliberalisme financer amb modes de producció postindustrials, immaterials, en lloc de comunisme». Les conseqüències encara són força invisibles, però per a Chul-Han no hi ha dubte que aquest neoliberalisme financer ha establert una mentalitat dins la nostra societat -lliure competència, productivitat, creació de riquesa- que no només destrueix el concepte de ciutadà tal i com l'havíem entès fins fa molt poc temps, sinó que aquest es transforma en un simple esclau. Som esclaus de la "dictadura del mercat", de la dictadura d'allò que ens proposa només comprar i/o vendre. Sense necessitat de comprar ni de vendre, a nivell cultural, en nom de les xifres hem anat reduint el nivell dels continguts per, suposadament, arribar, així, a més ciutadans quan el que s'ha realitzat ha estat una subtil operació de conversió de la cultura humanística per unes altres formes que sota el nom de cultura justifiquen el cultiu d'altres importants dimensions humanes com ho són l'oci, la diversió o l'entreteniment...

Per sort, però, queden raigs de llum com la dels activistes i membres del Grup Vivarium Minorisa que han aconseguit que, precisament, Manresa commemori la figura gegantina del filòsof i teòleg català Raimon Panikkar (1918-2010) el dia exacte del seu naixement: el 2 de novembre. Així, durant els dies 2 i 3 del proper mes, podrem gaudir, a Manresa, de la inauguració de dues exposicions, d'una celebració d'acció de gràcies, d'una vetlla meditativa, d'una taula rodona i d'un acte en memòria i record d'una personalitat que ens va llegar una obra que, cada dia que passa, més s'erigeix com una veritable proposta de vida. De nou, així, Manresa s'erigeix com un veritable "genius loci" estretament lligat a l'espiritualitat, a la llum que irradia d'aquesta i, per tant, és per sentir-se'n orgullós. Guardeu-vos aquestes dues dates a l'agenda per assistir en alguns dels actes organitzats i deixeu-vos emportar per la força de la paraula, del silenci i de l'acció. És possible que pugui generar-se un veritable exercici espiritual en moure l'esperit cap a la comprensió que la feina de la filosofia és «revelar als homes la utilitat d'allò inútil o, si es vol, ensenyar-los a diferenciar entre dos sentits diferents de la paraula utilitat» per dir-ho amb les

sàvies paraules de Pierre Hadot que, possiblement, com Panikkar estava convençut de com la filosofia és un veritable exercici espiritual. I en això, com ens ha ensenyat la història, Manresa hi té molt a dir.

Il·lustració: Carles Claret